

GİRİŞİMCİLİK KURSLARINA KATILANLARIN TEMEL EĞİLİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Kurtuluş Yılmaz Genç*

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de son dönemde yaygın şekilde görülen ‘temel girişimcilik eğitimlerine’ katılanların temel eğilimlerini Giresun, Trabzon ve Ordu’dan elde edilen veri kümesi temelinde ortaya koymaktır. Eser, girişimcilikle ilgili literatürü özetlemekte ve 196 kursiyerden oluşan bir örneklem üzerinden değerlendirmelere, farklı gruplar arasında karşılaştırmalara ve önerilere yer vermektedir. Buna göre, ilgili eğitimlere katılanların, ölçek kapsamında, esas olarak altı değişik eğilime sahip oldukları bulunmuştur: Dışa dönüklük – kendine güven, hazır olma – bilgili olma, kararlılık, atılcılık, risk alma – girişimcilik, bağımsızlık. Bu değişkenler arasında bütünsel olarak yüksek düzeyli pozitif ilişki vardır. Buna ek olarak, veri analizi sonucunda katılımcıların yaşı ile ‘dışa dönüklük – kendine güven’ ve ‘kararlılık’ arasında pozitif ilişki saptanmıştır. Benzer şekilde, iş tecrübesiyle ‘dışa dönüklük – kendine güven’, ‘kararlılık’ ve ‘atılcılık’ arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif ilişki olduğu görülmüştür. Aksine, eğitim düzeyi ile girişimcilik arasında anlamlı ilişki olmadığı belirlenmiştir. Diğer taraftan, ‘iş tecrübesi’ ile ‘bağımsızlık’ arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif ilişki vardır. Ek olarak, ‘meslek’ ile ‘risk alma – girişimcilik’ arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif ilişki vardır.

Anahtar Sözcükler: *Girişimcilik Kursları, Orta ve Doğu Karadeniz, Temel Girişimcilik Eğilimleri*

A RESEARCH ON THE PARTICIPATORS OF ENTREPRENEURSHIP TRAINING PROGRAMS TO IDENTIFY THEIR TENDENCIES

ABSTRACT

The aim of this study is to analyze the characteristics and tendencies of participators of the formal ‘basic entrepreneurship trainings’, which is a widespread activity in Turkey; with a sample from Giresun, Trabzon and Ordu. This study, examines the related literature, and includes evaluations, comparisons between groups, and suggestions depending on a sample of 196 participators. Accordingly, the tendencies of candidate entrepreneurs include six different dimensions: extroversion – self confidence, knowledge, determination,

* Giresun Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Giresun, E-posta: kyilmazgenc@gmail.com

Kurtuluş Yılmaz Genç

progressiveness, risk taking, and independence. There are high levels of positive correlation among these variables. Moreover, the data analysis reveals that, there is statistically significant relationship between the age of respondents and their extroversion and determination. Again, it was found that, the job experience is significantly and positively associated with extroversion, determination, and progressiveness. In contrast, there is statistically significant but negative relationship between job experience and independence. On the other hand, no significant association was identified between education level and entrepreneurship tendencies. In addition, the 'job' is positively associated with risk taking.

Keywords: *Entrepreneurship Training Programs, Central and Eastern Black Sea, Basic Entrepreneurial Tendencies*

GİRİŞ

Girişimcilik eğitimleri dünyada yüz yıldan uzun bir zamandır sürmektedir. Toplumların gelişmesi için hayati bir önemde olan girişimcilik faaliyetleri devletler, sivil toplum örgütleri ve diğer birey veya unsurların destekleriyle gerçekleştirilebilmektedir. Ülkelerin ilerlemesinde, refahın artmasında esas bir unsur olan bu faaliyet, ekonomik istikrarın temel unsurlarının kurulup gelişimini ve sürekliliğini sağlamayı amaçlamaktadır.

Belli bir işte başarılı olmak için en temel unsurdan biri bu konuda bilgi sahibi olmaktır. Dünyada birçok ülkede, özellikle gelişmiş ülkelerde belli bir işe başlamak, o işi yapabilmek için eğitim almak, ilgili bir sertifika ya da diploma sahibi olmak gerekir. Bilgi sahibi olarak bir işe başlamak o işte başarı olasılığını artıracığı gibi, ortaya konulan ürünlerin ya da çıktılarının da beklenen niteliklere veya standartlara uygun olmasını sağlayacaktır. Başarılı işletmeler bir makro etki ile diğer sektörleri de olumlu etkileyecek ve ilişkili olarak ülke ekonomisini ve hatta günümüzün küreselleşmiş ekonomik sisteminde dünyanın diğer ekonomilerini de olumlu etkileyecektir.

Kurulan her bir işletme en azından bir kişi için istihdam olanağı yaratacaktır. Her bir yeni işletme ülkede toplam gelirin artmasına katkıda bulunacak, bu da talebin artmasını sağlayacaktır. Talebin artması üretimi daha da artıracak, üretimin artması da istihdamın yükselmesi ile birlikte gerçekleşebilecektir. İstihdamın ve üretimin artması geliri daha da artıracak, bu da toplam talep düzeyini yine yükseltecektir. Bu olumlu döngü giderek ekonominin büyümesini, devletin vergi gelirlerinin artmasını sağlayacaktır. Vergi gelirlerinin artışı da devletin daha kaliteli hizmet sağlaması, girişimciliği de olumlu etkileyecek şekilde alt yapının güçlendirilmesi sonuçlarını ortaya çıkaracaktır. Girişimcilik faaliyetlerinin

Girişimcilik Kurslarına Katılanların Temel Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma

başarılı şekilde sürdürülmesi, ekonominin büyümesi, istihdamın artışı devletin doğrudan desteklemek zorunda kalacağı insanların sayısını azaltacak, bir başka ifadeyle üzerindeki yükü hafifletecektir. İşte bu nedenlerle devletler, girişimciliği teşvik etmekte, doğrudan para desteği, altyapı desteği ve vergi indirim gibi dolaylı katkılarla girişimciliğin geliştirilmesi yönünde politikalar uygulamaktadırlar.

Girişimcilik eğilimi değişik nedenlerle ortaya çıkmaktadır. Girişimcilik eğitimlerine katılanların durumu incelendiğinde bağımsız, kimseden talimat almadan çalışabilme arzusu, belli bir konuda bilgi sahibi olmak, para kazanmak ya da çok para kazanmak, saygınlığı artırmak, yapılabilecek başka bir işin olmaması, teşviklerin cazipliği, gibi nedenler insanları girişimciliğe yönlendirebilmektedir.

Türkiye’de girişimcilik kursları, Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana, var olan işletme ya da girişim eksikliğini ortadan kaldırmak, toplumun ihtiyaçlarını karşılanması amacıyla devlet tarafından teşvik edilmektedir. Bir ‘devlet kapitalizmi’ uygulaması örneği olarak, devlet kendi kuruluşlarıyla temel ihtiyaçların bir kısmını karşılama yoluna giderken, daha fazlası için de bir özel sektörün ortaya çıkması ve başarılı olması için teşviki bir ulusal politika durumundadır.

Bu çalışmada Orta ve Doğu Karadeniz’de, Özellikle Giresun’da ve ayrıca, Ordu ve Giresun’da Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeleri Destekleme ve Geliştirme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)’in Giresun Üniversitesi ve Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ve diğer kamu kuruluşları ile birlikte düzenledikleri kurslara katılanların temel nitelikleri ve eğilimlerine ilişkin bir araştırmanın sonuçları ortaya konacaktır. Buna göre, ilk olarak ilgili ulusal ve uluslararası literatür ortaya konacak (ör.: Ahmetoglu, Leutner, Chamorro-Premuzic, 2011; Beaver, 2002; Hatten, 1997; İrmış, Durak ve Özdemir, 2010; Kahya ve İmamoğlu, 2013; Karabulut, 2009; Lee, 1999; Megginson, Byrd ve Emeritus Megginson, 2000; Müftüoğlu ve Durukan, 2004; Stefanovic, Rankovic ve Prokic , 2014; Taşkın, 2012; Tiryaki, 2012; Uluköy, Demireli, Kahya, 2013; Vecchio, 2003) ardından alan araştırmasında elde edilen bulgular sunulacak ve değerlendirilecektir. Son olarak, bir değerlendirme ile birlikte çalışma son bulacaktır.

İLGİLİ LİTERATÜRÜN DEğERLENDİRİLMESİ

Akademik olarak ilk olarak Fransız düşünür J. B. Say tarafından ortaya konan ‘girişimci’ (Ahmetoglu ve diğer, 2011; İrmış ve diğer., 2010; Taşkın, 2012), Fransızca’da ‘entreprende’, İngilizce’de ‘entrepreneur’ terimiyle belirtilir ve ‘girişmek’, ‘başlamak’, ‘el uzatmak’ anlamına gelir.

Kurtuluş Yılmaz Genç

Hatten (1997) girişimciyi 'bir işletmeyi kurmanın ve sürdürmenin finansal, maddi ve psikolojik risklerini üstlenerek bir iş fırsatının yaratabileceği getiriye üstlenen kişi' olarak tanımlamaktadır. Bu tanımda, risklerin gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkabilecek olumsuzluklar ile elde edilebilecek getiri girişimciliğin özünü oluşturmaktadır. Ancak, bunun yanında, yaratıcılık ve inovasyon girişimci davranışın diğer çok önemli unsurlarıdır. Diğer taraftan, sosyal girişimcilikte olduğu gibi, bu davranış işletmecilik dışı alanlarda da görülebilir.

Girişimcilik kavramı tarihsel süreç içerisinde iktisat literatüründe özellikle Schumpeter ve Marx'ın düşünceleriyle öne çıkmaktadır. Buna göre, bu iki yazar ve düşünür, Klasik ve Neo-Klasik kuramların 'çok sayıda küçük işletmenin kar etmeden varlığını sürdürdüğü denge içinde piyasalar' yaklaşımını kabul etmezler. Klasiklerin tam istihdam ve tam rekabet yaklaşımları dışında konuyu değerlendiren Marx, girişimciyi "kapitalist" olarak adlandırmakta ve esas olarak kar odaklı çalıştığını belirtir. Bu çerçevede, kar elde etmek için "kapitalist" sürekli yeni teknoloji peşinde koşacaktır. Bu çaba, teknolojik ilerleme ve toplumsal değişim ile sonuçlanacaktır (Tiryaki, 2012). Görüldüğü gibi, Marx da girişimcinin toplumsal dönüşümdeki rolünü tespit etmiş ve kendi açısından yorumlamıştır. Bu durum, girişimcinin kapitalist ekonominin temeli olduğu gerçeğinin de ortaya konmasıdır.

Girişimciliğin 'yaratıcı yıkıcılık' olarak adlandırılması yine Klasik ve Neo-Klasik yaklaşımları kabul etmeyen Schumpeter'e dayanır. Schumpeter'e göre insanlık tarihi 'girişimcinin sürekli yaratıcı yıkıcılığının tarihidir'. Girişimci bu rolünü Klasiklerin iddiasının tersine taklit yolu ile değil, ona pazarda tekeli bir konum sağlayan 'icatçılığına' (yenilikçiliğine) borçludur (Tiryaki, 2012; Topkaya, 2013). Buna göre, Schumpeter de ekonomik gelişmeyi doğrudan, temel aracı 'inovasyon' olan girişimcilerle ilişkilendirmektedir.

Beaver (2002)'e göre, insanların girişimci eğilimler göstermeleri psikolojik, ekonomik ve sosyolojik nedenlerle açıklanabilir (Beaver, 2002). Buna göre, psikolojik bakış çerçevesinde girişimcilik başarı ihtiyacı, kendilik kontrolü, risk-alma, bağımsızlığa düşkünlük ile yenilikçi ve yaratıcı eğilimler gibi özellikler ile açıklanabilir. Ekonomik yaklaşım da, yine girişimciliği ayırt edici bazı davranışlar ve özellikler ile açıklamakta ve bu tür faaliyetlerin ekonomi üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Benzer şekilde, sosyolojik yaklaşım da bir girişimcinin fırsatçı, maceraperest, hırslı, yenilikçi, öncü, üst düzeyde bir imaj yaratıcısı ve daha geniş bir finansal strateji uyarlama eğiliminde olması gerektiği düşüncesini

Girişimcilik Kurslarına Katılanların Temel Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma

içermektedir. Müftüoğlu ve Durukan (2004) da, girişimciliğin sosyal ve kültürel bir olgu olduğunu ifade etmektedirler.

Girişimcilik konusundaki yaklaşımlara ilişkin bir başka sınıflandırma bireysel, çevresel ve firma temelinde bakış çerçevesindedir (İrmiş ve diğer., 2010). Buna göre, 'bireysel yaklaşım' girişimciliği bireysel özelliklerle ilişkilendirerek açıklamaktadır. Kişilik özellikleri, eğitim, ailede bir girişimcinin olup olmaması gibi durumlar girişimciliğe geçiş konusunda belirleyici olacaktır. Çevresel yaklaşım, girişimciliğin ortaya çıkmasında çevresel etkenlerin ve özellikle de kültürün önemine odaklanır. Bunun yanı sıra, ekonomik yapı, devlet politikaları gibi olgular da girişimcilik üzerinde daha çok etkide bulunan çevresel unsurlar olarak ele alınmıştır. Firma yaklaşımı ise, girişimcinin özellikleri ile firmanın yaşam evreleri arasında doğrudan bir bağ kurmaktadır. Buna göre, girişimci fırsatlara odaklı, yaratıcı, yenilikçi, karlılığı amaçlayan bağımsız bir kişilik olarak varlığını devam ettirdikçe kurulu işletme de bir 'girişim' olma durumunu sürdürecektir. Bir başka ifade ile, 'girişimci' nitelik korunmalı, ancak, 'tatmin olan yönetici', 'hayal kırıklığına uğraya yönetici' ve 'klasik bürokrat' olma durumları dikkatle değerlendirilmeli (İrmiş ve diğer., 2010), sorgulanmalı ve ilgili aşamaların yaratacağı olumsuzluklardan olabildiğince uzak durulmalıdır. Böylece, işletme rekabette öne çıkabilecek, karlılık ve büyüme amaçlarına ulaşabilecektir.

Megginson ve diğer. (2000), girişimciliğin sınır tanımadığını, insanların her yaşta girişimci olabileceklerini ifade etmektedirler. Yazarlar, küçük işletmelerin yaşlılara da yeni fırsatlar ve esneklik sağladığını belirtmektedirler. Kaldı ki, girişimcilik insanlara günün istedikleri saatinde açabilecekleri ve kapatabilecekleri, istedikleri gibi tasarlayabilecekleri bir işyeri sağlamaktadır. Yine, girişimciliğin yaratıcılık, inovasyon, risk üstlenme, genel yönetim ve yüksek performans beklentisi gibi bileşenleri belirleyicidir (Hatten, 1997; Lee, 1999). Buna göre, inovasyon, bir ürüne, sürece, pazara, maddeye ya da örgüte ilişkin olabilir. Risk, olası kayıplar ya da işin başarısız olmasına ilişkindir. Genel yönetim, işletmenin yürütülmesi ve işletme için gerekli kaynakların tahsisi işlevidir. Son olarak, performans özlemi, yüksek düzeylerde büyüme ve karlılık beklentisini yansıtır.

Megginson ve diğer. (2000) girişimciliğin bağımsızlık isteği, belli bir süreci başlatabilme ve sonuçlandırabilme, başarılı olma isteği, ailevi ve kişisel nedenler, hızlı ve çabuk sonuç beklentisi, hızlı bir şekilde yanıt verebilme, kendini işine adanma, girişimciliğe tasarlayarak ya da şansla başlamanın bir sonucu olduğunu ifade etmektedirler. Benzer şekilde,

Kurtuluş Yılmaz Genç

Müftüoğlu ve Durukan (2004), girişimcilerin "yıkıcı yaratıcılık"la ekonomik büyümenin en önemli aktörü olduklarını vurgulamaktadırlar. Buna göre, söz konusu yıkıcı yaratıcılık, yeni tedarik kaynakları, yeni satış piyasaları, yeni ürünler, yeni süreçler ve yeni örgütsel şekiller ortaya koyarak eskinin yerine koymayı ifade etmektedir.

Megginson ve diğer. (2000), insanlara hizmet etme, karlılık odağı, çevreyi koruma gibi sosyal amaçlar ve büyüme odağının insanları işletme kurmaya yönlendirdiğini ifade etmektedirler. Literatür girişimcilik için en önemli beş unsurun ("big five") risk üstlenme, başarı ihtiyacı, özerklik ihtiyacı, kişisel fayda ve kendilik kontrolü olduğunu belirtmektedir (Vecchio, 2003: 306). Stefanovic ve diğer. (2011) girişimcilerin kendi patronu olma, deneyimler ve eğitimden faydalanabilme, kendini kanıtama, geliri artırma, aile üyelerine çalışma olanakları yaratma, kişisel tatmin ve büyüme, iş güvencesi elde etme, kişisel özgürlüğü sürdürebilme, aileye daha yakın olma ve 'eğlence olsun diye' gibi gerekçelerle bir işletme kurduklarını belirlemişlerdir.

Müftüoğlu ve Durukan (2004)'e göre, girişimcilerin evrensel özelliklerinin yanı sıra, yerel nitelikleri de önemlidir. Bu çerçevede, girişimcilik konusundaki çalışmalar, uygulamalar konunun bu yönünü de dikkate almalıdırlar.

Girişimci eğilimlerin ortaya çıkışında aile, çevre ve eğitim önemlidir. Girişimcilik düzeyinin ülkeden ülkeye, kültürden kültüre değişmesi bu durumun bir kanıtı olarak değerlendirilebilir (Lee, 1999). Girişimci kişiliğin ortaya çıkmasında yaş, cinsiyet, eğitim, ailenin tutumu ve başarı güdüsü önemli etkenlerdir (Taşkın, 2012). Girişimcilerin önemli bir kısmının özellikle gençken girişimci davranışlar sergilemeleri, cinsiyete, eğitim düzeyine, ailenin tutumuna bağlı olarak girişimcilik eğilimlerinin değişebilmesi söz konusu değişkenlerin önemini ortaya koyarsa da, bu unsurların etkisinin durumdan duruma değişebileceği ve bazı kültürlerde hiç etkili olmayabileceği açıktır. Buna göre, dünyanın farklı ülkelerinde farklı girişimci özelliklerinin öne çıkabileceği değerlendirilebilir.

Literatürde yer alan ampirik çalışmalarda farklı değişkenlere ilişkin ilginç sonuçlara ulaşılabilir. Kahya ve İmamoğlu (2013) yaptıkları çalışmada, cinsiyet ile belirsizliğe tolerans, medeni durum ile risk alma ve eğitim düzeyi ile risk alma ve başarıma ihtiyacı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit etmişlerdir. Öte yandan, Karabulut (2009), girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin kendi işini kurma eğilimlerinin düşük olduğunu bulmuştur. Uluköy ve diğer. (2013), KOSGEB tarafından düzenlenen 'temel girişimcilik eğitimleri'ne katılanlar üzerine yaptıkları araştırmada sonucunda, ilgili eğitimlerin girişimcilik bilincinin oluşumuna,

Girişimcilik Kurslarına Katılanların Temel Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma

özgüvenin artmasına ve risk alma eğiliminin artmasına katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Dönmez Polat (2011), işletme sahip yöneticisinin eğitimi ile girişimcilik motivasyonu arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif ilişki bulmuştur. Ali, Topping ve Tariq (2011), farklı bir boyutta, ebeveynelerin eğitimi ile çocukların (öğrencilerin) girişimciliği bir meslek olarak tercihleri arasında anlamlı pozitif ilişki bulmuşlardır. Okhomina (2015), destekleyici çevrenin, psikolojik özellikler ile girişimci yönelim arasındaki ilişkiyi etkilediğini bulmuştur. Bu sonuç, ailede girişimci kişi ya da kişilerin bulunmasının girişimcilik eğilimleri üzerindeki rolü bakımından dikkate değerdir.

Hipotezler

Girişimcilik kursuna katılanlar genel olarak elli yaş altındaki insanlardır; nadiren bu yaşın üzerinde bu kursiyere rastlanmaktadır. Günümüzde girişimciliğin özellikle gençler arasında çok cazip konu olduğu açıktır. Her eğitim seviyesinden ve toplumun her kesiminden gençler konuya ilgi göstermektedirler. Bu çerçevede girişimciliğin genellikle gençlerin daha çok görüldüğü bir alan olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Kuşkusuz, bu durum toplumun nüfus yapısı, yaş dağılımı ve fiziksel nitelikler ile de ilişkilidir. Diğer taraftan, yaratıcılığın bilgi birikiminin bir sonucu olduğu ve yaş ilerledikçe bu birikimin arttığını düşünülebilir. Bunu dengeleyen ise, genç yaşlarda risk alma eğiliminin ve fırsatları değerlendirebilmenin daha güçlü bir şekilde ortaya çıkmasıdır.

Buna göre:

H1 : Katılımcıların yaşı ile genel girişimcilik eğilimi arasında pozitif ilişki vardır.

Dünya'da ve Türkiye'de genel girişimcilik profili incelendiğinde görülecektir ki; her eğitim düzeyinden çok başarılı girişimciler vardır. Türkiye'de özellikle büyük kentlerde çok başarılı, genç, üniversite mezunu girişimci gençlere yoğun olarak rastlanabilir. Ancak toplumun, geneline bakıldığında hiç eğitim görmese de çok üst düzeyde başarılı olmuş girişimci örnekleri çoktur. Sanayi ve Ticaret Odaları'nın üye profilinden de bu durum belirlenebilir. Öte yandan, dünyada en çok tanınan, takdir edilen girişimcilerin çoğunun üniversite okumamış, ya da üniversiteyi terk etmiş kişiler olduğu bilinmektedir. Türkiye'de de benzer bir durum gözlenebilir. Düşük eğitim düzeylerinden gelen kişiler için, 'var olma'nın ya da saygın olmanın en önemli yollarından biri girişimci olmaktır. Bu kesimden gelen kişiler daha çok risk alır ve bir kısmı yüksek riskle orantılı olarak çok başarılı olur. Bu çerçevede:

Kurtuluş Yılmaz Genç

H2: Kursiyerlerin girişimcilik eğilimleri eğitim durumlarından bağımsızdır.

Çalışma alanlarının farklılaşmasıyla girişimcilik eğilimi ilişkilendirilebilir. Bunun dışında, belli alanlardan gelen kişilerin daha girişimci özellikler sergileyebilecekleri öngörülebilir. İmalat sanayinde uzun yıllar çalışmış kişilerin bir yenilik ortaya koyarak kendi işletmelerini kurmaları bu duruma örnek gösterilebilir. Bunun yanı sıra, başarı, büyüme ve karlılık olasılığı sektörden sektöre değişebilir. Buna göre, çalışılan sektör risk alma, yaratıcılık ve fırsatlardan yararlanabilmeyi etkileyebilir. Dolayısıyla:

H3 : Kursiyerlerin girişimcilik eğilimleri ile çalışma alanları arasında pozitif ilişki vardır.

İş tecrübesinin bilgi birikimini artırmasından dolayı risk alma eğilimini güçlendireceği, bunun da, girişimcilik davranışını olumlu etkileyeceği söylenebilir. Yine, iş tecrübesi fırsatlardan yararlanabilme, dışa dönüklük, kendine güven, kararlılık, atılcılık, bağımsızlık, sonuca ulaşabilme ve liderlik gibi bir girişimcide bulunması gereken temel niteliklerin kazanılmasını kolaylaştırabilir. Elde edilen deneyim hatalardan sakınmayı, aynı hataları tekrar yapmamayı sağlayabilir. Bu durum girişimci tutumlar edinmeyi güçlendirecektir. Sonuçta, iddia edilebilir ki:

H4: Kursiyerlerin iş tecrübesi ile girişimcilik eğilimleri arasında pozitif ilişki vardır.

Katılımcıların daha önce bir işletme kurmuş olmaları, iş tecrübesi için yukarıda ifade edilenlerle benzer sonuçları doğurabilir. Var olan işletme ile piyasa koşulları hakkında bilgi sahibi olunacaktır. Pazardaki fırsatlar hakkında daha kolay bilgi edinilebilecektir. İnsanların talep ettiği mal ve hizmetler nelerdir? Bunlara en uygun şekilde nasıl yanıt verilebilir? Gibi sorular bir girişimci bakış açısıyla daha kolay yanıtlanabilir. Buna göre katılımcılar daha önce bir işletme kurmuşlarsa, girişimcilik eğilimleri daha yüksek olmalıdır.

H5: Kursiyerler daha önce bir işletme kurmuşlarsa girişimcilik eğilimleri daha yüksek olacaktır.

Açıkça bilinmektedir ki; girişimcilik her meslek dalında olanaklıdır. Her meslek alanı yaratıcılığa, yenilikçiliğe açıktır ve riske dayalı fırsatlar barındırır. Benzer şekilde, girişimciler kendine güvenle, kararlılıkla, ileri görüşlülükle, planlı hareket ederek ve çevreye öncülük ederek ya da en azından uyararak her alanda başarılı olabilirler. Her meslek alanında dünyanın farklı yerlerindeki gelişmeler aktarılabilir, uygulanabilir. Yeni pazarlar her alanda bulunabilir ya da oluşturulabilir. Yine, sürekli değişim

Girişimcilik Kurslarına Katılanların Temel Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma

evrendeki temel yasadır. Bu çerçevede, meslek ile girişimcilik eğilimi birbirinden bağımsız olmalıdır.

H6: Örneklem dâhilinde, meslek ile girişimcilik eğilimi birbirinden bağımsızdır.

Medeni durum farklı psikolojik sonuçlarla ilişkilendirilebilir. Evli olup olmama aşırı riskler alma ya da aşırı temkinli hareket etme gibi davranışlara yol açabilir. Medeni durumun girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi de elbette psikolojik bir etkidir. İnsanlar, işlerindeki bir başarısızlıktan dolayı evlilik yaşamlarını tehlikeye atmaktan özellikle kaçınabilirler. Tersine, mevcut refah koşullarını iyileştirmek için büyük riskler de alabilirler. Bu durum, bireyden bireye, koşuldan koşula değişebilecektir. Başka bir ifadeyle yerel farklılıklar olasıdır.

H7: Örneklem dâhilinde, girişimcilik eğilimi medeni durumdan bağımsızdır.

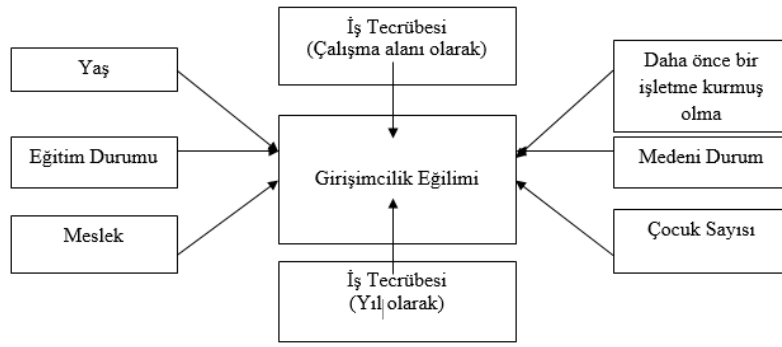
Bir başka psikolojik etken çocuk sayısı olabilir. Çocuk sayısı da yine medeni durum gibi temkinli hareket etme ya da risk almayı beraberinde getirebilir. Buna karşın, yine çevresel koşullar bu değişkenin etkisini artırıp azaltabilir. Örnek olarak, aile bağlarının çok güçlü olmadığı toplumlarda çocuk sayısı girişimci davranışı etkileyen bir unsur haline gelmeyebilir. Böyle bir durumda, ebeveyn risk düzeyi çok yüksek girişimci davranışlar sergileyebilir. Diğer taraftan, aile bağlarının güçlü olduğu toplumlarda iki eğilim gözlemlenebilir: Temkinlilik ya da yüksek riskli davranışlar. Anne ya da baba, çocukların mevcut refah durumlarını sarsacak eğilimlerden özellikle kaçınabilecekleri gibi, durumu daha da iyi bir seviyeye getirebilmek için çok atılgan davranışlar sergileyebilirler. Dolayısıyla, ülke düzeyinde, yerel, bölgesel durumlar test edilmelidir.

H8: Kursiyerlerin çocuk sayısı ile girişimcilik eğilimleri birbirinden bağımsızdır.

Araştırması, Metodoloji ve Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeleri Destekleme ve Geliştirme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) gözetiminde, denetiminde düzenlenen 'Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi' programlarına katılan kursiyerlerin (halen girişimci olanlar ve girişimci adayları) temel nitelikleri (demografik veri) ve girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkileri ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bunun yanında, bu çalışma ile girişimcilik ve 'girişimcilik kursları'na ilişkin değerlendirmeler ile ilgili konulara katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

Kurtuluş Yılmaz Genç



Şekil 1. Araştırma Modeli

Örnekleme ve Veri Toplama

Araştırma kapsamında, Giresun Merkez, Eynesil ilçesi ve Trabzon Merkez (Ortahisar) ve Ordu Merkez (Altınordu)'da verilen 'uygulamalı girişimcilik eğitimleri'ne katılanlara uygulanan anket formlarıyla veri elde edilmiştir. Bu çerçevede örneklem 196 kişiden oluşmaktadır. Bir başka ifadeyle, toplam 196 geçerli anket formu elde edilmiştir. Araştırma örneklemine dâhil olanların 90 farklı çalışma alanından ve 78 farklı meslekten geldikleri (farklı iş yaptıkları) tespit edilmiştir. Elde edilen veri kümesi istatistik paket programı (SPSS) ile analiz edilmiş ve 20 olası ilişki sınanmıştır. Veri kümesinin normal dağılım göstermemesinden dolayı, Korelasyon (Spearman) ve Mann Whitney U, Kruskal Wallis gibi parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Anket soruları ilgili literatürden, özellikle 'Marmara Girişim'in ölçeği örnek alınarak (www.marmaragirisim.com); Karabulut (2009) ve yine adı tespit edilemeyen bir yazarın kullanmış olduğu ölçekten yararlanılarak oluşturulmuştur. Anket formunda 48 öge ve 7 demografik öge yer almıştır.

Araştırmanın Kısıtları

Araştırma yalnızca 'Uygulamalı Girişimcilik Eğitim'lerine katılanlarla sınırlıdır. Bir başka kısıt da, verinin yalnızca Giresun, Ordu ve Trabzon'da toplanmış olmasıdır. Elde edilen verinin yalnızca kişisel ifadeye (beyana) dayalı olması da bir başka sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, veri ancak parametrik olmayan istatistiksel analizler için uygundur.

Girişimcilik Kurslarına Katılanların Temel Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma

BULGULAR

Anket formunda yer alan değişkenler altı faktör altında toplanmıştır: Dışa dönüklük – kendine güven (beş öge), hazır olma – bilgili olma (altı öge), kararlılık (beş öge), atılcılık (beş öge), risk alma – girişimcilik (beş öge), bağımsızlık (üç öge). Güvenilirlik analizi sonuçlarına göre bütün ölçekler güvenilirdir (Cronbach Alfa > ,70).

Demografik sorulara verilen yanıtlara göre; katılımcıların 17'si (%8,67) ilkokul, 34'ü (%17,34) ortaokul, 83'ü (% 42,34) lise, 59'u (%30,1) üniversite ve 3'ü (%1,5) de lisansüstü öğrenim düzeyinde diplomaya sahiptir (Tablo 1). Katılımcıların ağırlıklı olarak lise ve üniversite (lisans ve ön lisans) mezunu oldukları görülmektedir. Bunun yanında, ortaokul mezunlarının oranı da kayda değer düzeydedir. Beklenebileceği gibi, lisansüstü öğrenim düzeyinde oldukça az katılımcı vardır.

Tablo 1. Katılımcıların Eğitim Durumu

Eğitim Düzeyi	N	%
İlkokul	17	8,67
Ortaokul	34	17,34
Lise	83	42,34
Üniversite	59	30,1
Lisansüstü	3	1,5

Anketi yanıtlayan kursiyerlerin 51'i (%26) daha önce bir işletme kurmuştur (Tablo 2). Belli bir konudaki deneyim kuşkusuz ilgili alandaki başarı olasılığını yükseltecektir. Diğer taraftan katılımcıların büyük çoğunluğunun (%73,97) daha önce bir işletme kurmamış olmaları verilen yanıtların niteliği açısından önemlidir.

Tablo 2. Katılımcıların Daha Önce Bir İşletme Kurmuş Olma Durumu

İşletme Olma	Kurmuş	N	%
Evet		51	26,03
Hayır		145	73,97

Katılımcıların demografik özellikleri ile ilgili bir başka sonuç da medeni durumları ile ilgilidir. Buna göre, örnekleme oluşturanların 111'i (%56,63) evli, 145'i (%43,36) bekar (Tablo 3). Bu iki oranın birbirinden çok da uzak olmadığı görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Medeni Durumu

Evli Olup Olmama	N	%
Evli	111	56,63
Bekar	85	43,36

Tablo 4, faktör analizi sonuçlarını ortaya koymaktadır. Araştırma kapsamında, değişkenler altı faktör altında toplanmıştır. Genel olarak ölçekler güvenilirdir: Dışa dönüklük – kendine güven (.8083); hazır olma – bilgili olma (.7613); kararlılık (.7578); atılcılık (.8441); risk alma – girişimcilik (.6386); bağımsızlık (.5406).

Temel değişkenler ile yaş ve iş tecrübesi arasındaki ilişki Tablo 5'te ortaya konmuştur. Buna göre, katılımcıların yaşı ile 'dışa dönüklük – kendine güven' (.158; .027) ve 'kararlılık' (.179; .012) arasında düşük düzeyde, istatistiksel olarak anlamlı pozitif ilişki vardır. Benzer şekilde, iş tecrübesiyle 'dışa dönüklük – kendine güven' (.166; .020); 'kararlılık' (.176; .014) ve 'atılcılık' (.178; .012) arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif ilişki vardır. Diğer taraftan, 'dışa dönüklük – kendine güven' ile 'hazır olma – bilgili olma' (.399; .000); 'kararlılık' (.370; .000); 'atılcılık' (.393; .000); 'risk alma – girişimcilik' (.435; .000) ve 'bağımsızlık' (.169; .018) arasında yine istatistiksel olarak anlamlı pozitif ilişki vardır. Girişimcilikle ilgili değişkenlerin bir bütünlük göstermeleri, birbirleriyle doğrusallık göstermeleri önemlidir. Buna göre H₁, kısmen kabul edilmiştir. H₄ kısmen kabul edilmiştir.

Tablo 4. Faktör Analizi ve Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Değişkenler	Faktör Değerleri	Alfa Değeri
KMO : .859		
Anlamlılık : .000		
Serbestlik Derecesi: 1128		
Açıklanan Toplam Varyans: 50.377		
D1. Dışa Dönüklük –Kendine Güven		
G18. Sosyal çevre edinmek benim için çok kolaydır.	,780	,8083
G19. İnsanlarla bir arada olmaktan ve onlarla ilgilenmekten memnuniyet duyarım.	,732	
G17. Kolaylıkla yeni ilişkiler kurar ve sürdürürüm.	,702	
G1. Önceliğim kendi işimi kurmaktır.	,526	
G24. İnsanlarla birlikteyken ve işimde kendime güvenim tamdır.	,503	

Girişimcilik Kurslarına Katılanların Temel Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma

D2. Hazır Olma - Bilgili Olma		
G43. İş kurmadan önce, öncelikli olarak iş planı hazırlanmalıdır.	,675	,7613
G5. İşimle bizzat ilgilenmekten ve sorumluluk almaktan zevk alırım.	,580	
G41. Girişimcilik son derece saygın bir çalışma alanıdır.	,576	
G13. Başarısız olduğumda bir daha aynı durumu yaşamamak için nedenleri ortaya çıkarma çabasına girerim.	,574	
G7. Sağlıklıyım ve yüksek morale sahibim.	,544	
G42. İş kurmak ve başarılı şekilde sürdürmek için öncelikli olan iş fikridir.	,537	
D3. Kararlılık		
G9. Karmaşık durumları analiz edip çözümler üretmekten zevk alırım.	,532	,7578
G3. Sorunları çözerken yaratıcılık önceliğimdir.	,578	
G10. Karmaşık sorunları çözmek benim için zevktir.	,570	
G4. Bir işe başlayınca tamamlayana kadar bırakmam.	,553	
G25. Başardıkça ailemin gururu olacağıma eminim.	,501	
D4. Atılcılık		
G29. Ekonomik bağımsızlık için herhangi bir işi ilk ben başlatabilirim.	,725	,8441
G28. Verdiğim kararların çevredekilerin kararlarına göre en iyisi olduğuna inanırım.	,724	
G27. 'Yapılamayacak iş yoktur' anlayışı son derece doğrudur.	,659	
G30. Rasyonel davranış neyi gerektiriyorsa onu yaparım.	,647	
G26. Akla gelen her soru anlamlıdır, sorulmalıdır.	,627	
D5. Risk Alma- Girişimcilik		
G39. Yeni yollar denemek beni ürkütmez.	,713	,6386
G35. Hiçbir tehlike beni yıldırılmaz.	,657	
G33. Yeni olanı her zaman denerim.	,608	
G40. Bir konuda ilk ya da öncü olmaktan kaçınmam.	,590	
G38. Yabancılarla kolaylıkla ilişki kurarım.	,574	
D6. Bağımsızlık		
G14. Kararlarımı kendim verir ve savunurum.	,718	,5406
G31. Benim için önemli olan yaptığımın doğru olduğuna inanmamdır.	,622	
G15. Kariyer çizgimi ancak ben belirlerim.	,559	

Tablo 5. Temel Değişkenlere İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

	49	52	1	2	3	4	5
G49. Yaş							
G52. İş Tecrübesi (yıl olarak)	483** 000						
T1. Dışa Dönüklük – Kendine Güven	158* 027	166* 020					
T2. Hazır Olma – Bilgili Olma	132 065	108 133	399** 000				
T3. Kararlılık	179* 012	176* 014	370** 000	350** 000			
T4. Atılcılık	139 052	178* 012	393** 000	393** 000	389** 000		
T5. Risk Alma – Girişimcilik	022 761	124 084	435** 000	278** 000	303** 000	528** 000	
T6. Bağımsızlık	,134 061	,048 501	169* 018	195** 006	087 223	283** 000	233** 001

** Korelasyon ,01 düzeyinde anlamlıdır. * Korelasyon ,05 düzeyinde anlamlıdır.

Eğitim düzeyi ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki Tablo 6'da ortaya konmuştur. Buna göre, bu iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur (χ^2 [df=4, n=194] = 1,885 ve anl.>0,05). Türkiye'de çok başarılı girişimcilerin çok farklı eğitim düzeylerinden gelebilmeleri bulunan bu sonucu destekler bir gerçektir. H₂ kabul edilmiştir.

Girişimcilik Kurslarına Katılanların Temel Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma

Tablo 6. Eğitim Düzeyi ile Girişimcilik Eğilimleri İlişkisi (Kruskal – Wallis Testi Sonucu)

Eğitim Düzeyi	N	Ortalama Aralığı	Sd.	X ²	Anlamlılık
İlkokul	17	97,53	4	1,885	,757
Ortaokul	32	92,28			
Lise	83	96,13			
Üniversite	59	103,75			
Lisansüstü	3	68,00			

Tablo 7. Tecrübe, Meslek ve Çocuk Sayısı ile Girişimcilik Eğilimleri İlişkisi (Korelasyon Analizi)

	G51	G54	G56	T1	T2	T3	T4	T5
G51. İş Tecrübesi (çalışma al.)								
G54. Meslek	,350** ,000							
G56. Çocuk Sayısı	,046 ,519	- ,197** ,006	1					
T1. Dışa Dönüklük – Kendine Güven	-,093 ,196	,074 ,300	,048 ,500	1				
T2. Hazır Olma – Bilgili Olma	-,081 ,261	,118 ,098	,098 ,172	,399** ,000	1			
T3. Kararlılık	,028 ,698	,019 ,792	,151* ,035	,370** ,000	,350** ,000	1		
T4. Atılcılık	-,046 ,523	,013 ,851	,095 ,183	,354** ,000	,393** ,000	,389** ,000	1	
T5. Risk Alma – Girişimcilik	,061 ,394	,165* ,021	-,089 ,213	,435** ,000	,278** ,000	,303** ,000	,528** ,000	1
T6. Bağımsızlık	- ,210** ,003	,036 ,620	- ,188** ,008	,169* ,018	,195** ,006	,087 ,223	,283** ,000	,233** ,001
T7. Genel Girişimcilik Eğilimi	-,055 ,448	,103 ,154	,046 ,521	,631** ,000	,536** ,000	,595** ,000	,719** ,000	,746** ,000

** Korelasyon ,01 düzeyinde anlamlıdır. * Korelasyon ,05 düzeyinde anlamlıdır.

Kurtuluş Yılmaz Genç

Tablo 7, 'iş tecrübesi', 'meslek' ve 'çocuk sayısı' ile girişimcilik eğilimleri ilişkisini ortaya koymaktadır. Buna göre, 'iş tecrübesi' ile 'bağımsızlık' arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif ilişki vardır (-,210; ,003). İş tecrübesi arttıkça bağımsızlık eğilimi azalmaktadır. Aksine, 'meslek' ile 'risk alma – girişimcilik' arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif ilişki vardır (,165; ,021). Bu durum, bilgi, deneyim arttıkça risk alma eğiliminin artmasıdır. Bunun da arkasında, bilgiye dayalı 'kendine güven' olduğu söylenebilir. Daha önce bir işi yapmış olma, o işte başarı yeni denemeleri beraberinde getirebilmektedir. Aynı durumun, başarısızlıkta da bazı insanlar için geçerli olacağı ifade edilebilir.

İlginç olabilecek bir diğer bulgu da, 'çocuk sayısı' ile 'kararlılık' arasında pozitif (,151; ,035); 'bağımsızlık' arasında da negatif (-,188; ,008) ilişki bulunmasıdır. 'Çocuk sayısı' daha kararlı hareket etmeyi beraberinde getirirken, 'bağımsızlığı' azaltmaktadır. Gündelik hayatı oldukça iyi yansıtan bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Tablo 7'de ortaya konan ilişkilerde göze çarpan bir diğer nokta da, bütünleyici 'genel girişimcilik eğilimi' ile 'dışa dönüklük – kendine güven' (,631; ,000); 'hazır olma – bilgili olma' (,536; ,000); 'kararlılık' (,595; ,000); 'atılcılık' (,719; ,000); ve 'risk alma – girişimcilik' (,233; ,001) arasındaki, beklenen, olağan pozitif korelasyondur. H₃ kabul edilmemiştir. H₆ reddedilmiştir. H₈ reddedilmiştir.

Tablo 8, daha önce bir işletme kurmuş olma ile girişimcilik eğilimleri arasında bir ilişki olmadığı (örneklem dâhilinde) sonucunu yansıtmaktadır (U=3207 ve anl.>0,05). Beklenenin aksine, bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişkiye ulaşılamamıştır. Daha önce bir işletme kurmuş olmak, elde edilen deneyime, bilgi birikimine dayalı ortaya çıkan bireysel güç ile daha girişimci bir tavır ortaya koymayı kolaylaştıracaktır. Ancak, elde edilen sonuçlar, bu genel öngörüyü desteklememektedir. Bu noktada, örneklem dâhilinde, önceden bir işletme kurmuş olmanın daha temkinli davranma sonucunu doğurduğu değerlendirilmesi yapılabilir. Bir başka ifadeyle, hali hazırda girişimci olanların, mevcut kazanımlarını korumaya öncelik verdikleri düşünülebilir. H₅ kabul edilmemiştir.

Tablo 8. Daha Önce Bir İşletme Kurmuş Olma ile Girişimcilik Eğilimleri İlişkisi (Mann-Whitney U Testi Sonucu)

İşletme Kurmuş Olma	N	Ortalama Aralığı	Toplam	Mann Whitney U	Anl.
Evet	49	104,55	5123	3207	,309
Hayır	145	95,12	13792		

Girişimcilik Kurslarına Katılanların Temel Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma

Bir başka değerlendirme konusu, 'evli olup olmama' ile 'girişimcilik eğilimleri ilişkisi'dir (Tablo 9). Bu çerçevede, bu iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($U=4560$ ve $anl.>0,05$). Girişimcilik eğiliminin evli olanlar ile olmayanlar arasında farklılık göstermediği sonucu olağandır. Örneklem dâhilinde, evliliğin girişimciliği engelleyen bir konum olmadığı açıktır. H_7 kabul edilmiştir.

Tablo 9. Evli Olup Olmama ile Girişimcilik Eğilimleri İlişkisi (Mann-Whitney U Testi Sonucu)

Evli Olup Olmama	N	Ortalama Aralığı	Toplam	Mann Whitney U	Anl.
Evli	111	97,92	10869	4560	,904
Bekar	83	96,94	8046		

Genel Değerlendirme

Bulgular arasında yer alan katılımcıların yaşı ile 'dışa dönüklük – kendine güven' ve 'kararlılık' arasındaki ilişki, yaşa bağlı olarak ortaya çıkan bilgi birikiminin ya da deneyimin, kişiliği amaçlara ulaşmayı kolaylaştıracak şekilde geliştirdiğini göstermektedir. Buna karşın, günümüzde çok genç yaşlarda, bütün dünyada, çok başarılı girişimcilerin olması iletişim teknolojilerindeki gelişmeye bağlı olarak bilgiye kolay ulaşılabilirlik ile açıklanabilir. Günümüzde gençler, özellikle gelişmiş ülkelerde, içlerindeki müthiş dinamizmi çok olumlu bir alana, girişimciliğe yönlendirerek 'yapıcı' olarak 'var olabilmeyi' başarmaktadırlar. Bu durum, girişimcilerin özellikle 'rol modeli' olma durumlarını da güçlendirmektedir. Böylece, hazır bir kimlik sunan girişimcilik, özellikle gençler arasında son derece çekici bir konu haline gelmektedir.

Araştırma kapsamında belirlenen temel değişkenler arasındaki olumlu doğrusallık, bu unsurların girişimciliğin temel bileşenleri olduğu gerçeğini bir kez daha kanıtlamaktadır. Buna göre, 'dışa dönüklük', 'kendine güven', 'kararlılık', 'atılcılık', 'hazır olma', 'bilgili olma', 'risk alma' gibi özellikler girişimci tutumu güçlendiren temel bileşenlerdendir.

Eğitim düzeyi ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmaması, Türkiye'ye ilişkin bir gerçeğin yansımaları olarak değerlendirilebilir. Ticaret ve Sanayi Odaları'nın üye profili incelendiğinde her eğitim düzeyinden insanın bir işletmeci ya da girişimci olarak burada yer aldıkları görülebilir. Özellikle, üniversite mezunlarının düşük yüzdesi dikkat çekicidir. Bu durum da, her eğitim düzeyinden insan için girişimciliğin 'varlıklı olma' ve 'var olma'yı kolaylaştıran bir 'çıkış yolu'

Kurtuluş Yılmaz Genç

olduğunu kanıtlar niteliktedir. Odaklanmaya dayalı yaratıcılık ve yenilikçilik ile fırsatları değerlendirebilme yeteneği eğitim düzeyinden bağımsız olarak insanlara iş yaşamında başarıyı getirebilmektedir.

Veri analizi sonucu ulaşılan bir başka bulgu da, 'iş tecrübesi' ile 'bağımsızlık' arasındaki ters yönlü doğrusallıktır. Bu durum, iş tecrübesinin, başarının paydaşlarla birlikte sağlanabileceğine dair yargıyı güçlendirdiği şeklinde yorumlanabilir. 'Tek başına' değil, birlikte, dayanışma ile 'var olma' elbette günümüzde hayatın her alanında çarpıcı şekilde varlığını gösteren bir durumdur. Bu noktada, işbirliği yapılabilecek herkes ile bu olanağın değerlendirilmesi amaçlanan sonuçlara ulaşmayı çok kolaylaştıracaktır. Bir 'takım çalışması'nın hayatın her alanı için gerekli olduğuna dair bir değerlendirme kolaylıkla yapılabilir.

'Meslek'teki çeşitliliğin, 'risk alma', ve 'girişimcilik'le olumlu doğrusallık göstermesi aynı zamanda denemelerin yeni arayışları da desteklemesi ile açıklanabilir. 'İşin inceliklerini daha çok öğrenme' ile 'giderek daha çok işin inceliklerini öğrenme' arasında bir ilişkinin varlığından söz edilebilir.

Çocuk sayısı ile girişimcilik değişkenleri arasında nasıl ilişki kurulabilir? Bu konu daha çok psikolojik yönü ile değerlendirilmelidir. Çocuğun, paylaşımı ve sorumluluğu artırdığı açıktır. Yine, çocuğun yeni bir sosyalleşme sürecini başlattığı da söylenebilir. Anne ya da baba olan insanların 'birlikte' davranma ya da ortak hareket etme eğilimlerinin güçleneceği dolayısıyla bağımsızlık yönündeki tercihlerinin ya da tavırlarının azalacağı yönünde bir çıkarımda bulunulabilir. Bu durum aile içi sosyalleşme ile de açıklanabilir. Ebeveyn olan insanların aile içinde ortaya çıkacak ortak görüş temelinde daha kararlı hareket etmeleri doğaldır.

Ulaşılan sonuçlara göre, daha önce bir işletme kurmuş olma, örneklem dâhilinde, girişimcilik eğilimlerini etkilememektedir. Bu durum, girişimciliğe ya da işletmeciliğe yeni adım atanların bu yöndeki eğilimlerinin yüksekliğini de ortaya koymaktadır ya da bunun da bir sonucudur. Bu iki durumun birbirini dengelediği açıktır. Daha önce bir işletme kurmuş olma, olumlu ya da olumsuz tecrübeye dayalı olarak, başarı olasılığını artıran bir durum olarak değerlendirilmekte ve özellikle destekleme programlarında bir tercih nedeni olabilmektedir. Buna karşın, deneyim olmasa da, bilgi, yaratıcılık ve bunun sonucu olarak yenilikçilik, risk alma ve fırsatları saptayabilmeye dayalı bir 'yeni' girişimciliğin de başarı olasılığının çok yüksek olduğu açıktır.

Son olarak, katılımcıların medeni durumu ile girişimcilik eğilimleri arasında bir ilişki bulunmadığı yönündeki sonuç, yine beklenen bir

Girişimcilik Kurslarına Katılanların Temel Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma

bulguyu yansıtmaktadır. Kaldı ki, girişimcilik çok farklı sosyal kesimlerden, çok farklı hayat tecrübesine sahip, evli ya da bekâr her insanın var olabileceği bir alandır. Buna karşın, evliliğin risk alma eğilimini azaltan bir etkisi olabilir. Öte yandan, zaman zaman ekonomik zorunluluklar evlilik durumunda girişimcilikle ilgili risk alma eğilimini daha da artırabilir.

SONUÇ

Bu çalışmada, girişimcilik kursuna katılanlardan oluşan bir örneklem üzerinde gerçekleştirilen bir araştırma ile katılımcıların girişimcilik eğilimi düzeyleri, hangi özelliklerin öne çıktığı ve bunların demografik bilgilerle ilişkisi ortaya konmuştur. Buna göre, ilgili eğilimler altı esas değişken kapsamında değerlendirilmiştir: Dışa dönüklük – kendine güven, hazır olma – bilgili olma, kararlılık, atılcılık, risk alma – girişimcilik, bağımsızlık. Bu değerşkenler arasında bütünsel olarak yüksek düzeyli pozitif ilgileşim vardır.

Yine, veri analizi sonucunda katılımcıların yaşı ile 'dışa dönüklük – kendine güven' ve 'kararlılık' arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Yine, iş tecrübesiyle 'dışa dönüklük – kendine güven', 'kararlılık' ve 'atılcılık' arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif ilgileşim vardır. Buna karşın, eğitim düzeyi ile girişimcilik arasında anlamlı ilişki olmadığı görülmüştür. Diğer taraftan, 'iş tecrübesi' ile 'bağımsızlık' arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif ilişki vardır. Aksine, 'meslek' ile 'risk alma – girişimcilik' arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif ilgileşim vardır. Göze çarpan bir bulgu, 'çocuk sayısı' ile 'kararlılık' arasında pozitif; 'bağımsızlık' arasında da negatif doğrusallık bulunmasıdır. Yine, 'daha önce bir işletme kurmuş olma' ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Son olarak, medeni durum ile girişimcilik eğilimleri arasında bir ilgileşim olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Sonraki çalışmalarda, araştırmacılar girişimci adaylarının temel eğilimlerini ülkenin farklı bölgelerinde gerçekleştirecekleri araştırmalarla ve daha geniş evren ve örneklemde elde edecekleri veri kümesiyle ortaya koymalıdır. Araştırmacılar yine, dışa dönüklük – kendine güven, hazır olma – bilgili olma, kararlılık, atılcılık, risk alma – girişimcilik ve bağımsızlık ile girişimciliğe başlama eğilimi ve girişimcilikte başarı arasındaki ilişkilere odaklanmalıdır.

Yönetmel Çıkarımlar

Girişimcilik eğilimleri ile ilgili değerlendirmeler özellikle küçük ve orta büyüklükte işletmelerin yeni ortak alımlarında ya da eleman alımlarında da önemlidir. Buna göre, kişilerin hangi düzeyde söz konusu eğilimlere sahip olduklarına ilişkin yapılacak bir çalışma, ortak alınan kişinin doğru kişi olması yönündeki çabayı destekleyebilecektir. Benzer şekilde, hayatın her alanında girişimci özellikler gösteren ya da kişiliğinde güçlü bir şekilde söz konusu eğilimleri barındıran bir kişinin işe alımı da hem bireysel hem de örgütsel performansı yüksek olasılıkla artıracaktır. Bu çerçevede, işletme yöneticilerinin ve insan kaynakları yönetimi uzmanlarının işe alımlarda benzer testleri yapmaları önerilebilir.

Benzer şekilde, girişimcilik eğitimi veren kuruluşların kursiyer kabul etme sürecinde girişimcilik eğilimi yüksek olan kişilere öncelik vermeleri söz konusu faaliyetlerin daha verimli olmasını sağlayacaktır. Yine, devletin maddi destek sağlama aşamasında benzer bir ölçütü öne çıkarıp, yukarıda ifade edilen niteliğe daha çok sahip kişilere daha kısa sürede daha fazla destek sağlanması da elde edilen sonuçları daha başarılı kılabilir.

KAYNAKÇA

- Ahmetoglu, G., Leutner, F., Chamorro-Premuzic (2011). EQ-nomics: Understanding the Relation Between Individual Differences in Trait Emotional Intelligence and Entrepreneurship. *Personality and Individual Differences*, 51, 1028-1033.
- Akhtar, A., Topping, K. J., Tariq, R. H. (2011). Entrepreneurial Attitudes among Potential Entrepreneurs. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*, 5(1), 12-46.
- Beaver, G. (2002). *Small Business, Entrepreneurship and Enterprise Development*. England: Pearson Education Limited.
- Dönmez Polat, D. (2011). Girişimcilik Motivasyonu ve İşletme Yenilikçiliği Arasındaki İlişkinin Araştırılmasına Yönelik Turizm İşletmelerinde Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2), 227-254.
- Erdoğan, Z. (2012). Girişimcilik ve KOBİ'ler: Kavramlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Bursa: Ekin Yayınevi.
- İrmiş, A., Durak, İ., Özdemir, L. (2010). Girişimcilik Kültürü: Anadolu Girişimciliğinden Örnekler. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Hatten, T. S. (1997). *Small Business: Entrepreneurship and Beyond*. USA: Prentice- Hall, Inc.
- Kahya, C., İmamoğlu, İ. K. (2013). Sosyo-Demografik Özellikler ve Girişimcilik İlişkisinin Yerel Kalkınma Bağlamında Değerlendirilmesi

Girişimcilik Kurslarına Katılanların Temel Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma

- (Bayburt İli Örneği). Akademik Bakış Dergisi (Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi), 38, 1-14.
- Karabulut, A. T. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 26(1), 331-356.
- Lee, J. (1999). Impact of Culture on Entrepreneurship. AAM Journal, 4(2), 1-22.
- Megginson, W. L., Byrd, M. J., Emeritus Megginson, L. C. (2000). Small Business Management: An Entrepreneur's Guidebook. Third Edition. USA: Irwin McGraw-Hill.
- Müftüoğlu, T., Durukan, T. (2004). Girişimcilik ve KOBİ'ler. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Okhomiņa, D. (2015). Entrepreneurial Orientation and Psychological Traits: The Moderating Influence of Supportive Environment. Journal of Behavioral Studies in Business. <http://www.researchgate.net/publication/242748294>
- Stefanovic, I., Rankovic, L., Prokic, S. (2011). Entrepreneurs' Motivational Factors: Empirical Evidence From Serbia. Serbian Journal of Management, 6(1), 73-83.
- Taşkın, E. (2012). Başarılı Girişimcilerin Ortak Özellikleri. Girişimcilik ve KOBİLER: Kavramlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Editör: Prof. Dr. B. Zafer Erdoğan; içinde. Bursa: Ekin yayınevi.
- Tiryaki, A. (2012). İktisat Teorisinde Girişimcilik. Girişimcilik ve KOBİLER: Kavramlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Editör: Prof. Dr. B. Zafer Erdoğan; içinde. Bursa: Ekin yayınevi.
- Topkaya, Ö. (2013). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Teorisi: Girişimciliğin Ekonomik Büyüme ve İstihdam Boyutu. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 8(1), 29-54.
- Veccio, R. P. (2003). Entrepreneurship and Leadership: Common Trends and Common Threads. Human Resource Management Review, 13, 303-327.
- Yurtseven, H. R. (2007). Girişimcilik: Küçük Bir İşletme Kurmak ve Yönetmek. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uluköy, M., Demireli, C., Kahya, V. (2013). KOSGEB Girişimcilik Kurslarına Katılan Katılımcıların Girişimcilik Profiline Yönelik Bir Alan Araştırması. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 8(2), 79-96.
- www.marmaragirisim.com